

ترجمه جمعی

شیوه‌ای نو در حوزه فناوری ترجمه

فاطمه مدیحی

در ایران بیشتر بحث‌هایی که درباره ترجمه می‌شود درباره ترجمه ادبیات است. درباره ترجمه متون غیرادبی و علمی کمتر بحث می‌شود، حال آن‌که بخش عمده‌ای از ترجمه‌های چاپ‌شده ترجمه این نوع متون است. همچنین درباره ترجمه‌های تجاری معمولاً کسی صحبت نمی‌کند حال آن‌که این نوع ترجمه‌ها هم حجم بالایی دارد و هم اهمیت بسیار بالایی. متونی که از اینترنت دانلود می‌شود و قرار است اطلاعاتی علمی در اختیار یک شرکت قرار بدهد، قراردادها و نامه‌های تجاری، بروشور شرکت‌های صنعتی، این‌ها بخشی از متونی هستند که در حجم بسیار بالا همه‌روزه در کشور ترجمه می‌شود. بخشی از این ترجمه‌ها در دارالترجمه‌ها صورت می‌گیرد و بخشی هم در گروه‌های تلگرامی و اینترنتی که خدمات ترجمه ارائه می‌دهند. آنچه در این نوع ترجمه‌ها اهمیت دارد کیفیت و دقت ترجمه است. ترجمه‌ای تجاری که فاقد دقت علمی است چگونه می‌تواند به کار سفارش‌دهنده ترجمه بیاید؟ این نوع ترجمه معمولاً مورد ارزیابی و نقد قرار نمی‌گیرد چون سفارش‌دهنده معمولاً با زبان مبدأ آشنایی ندارد و فقط می‌تواند به مترجم اعتماد کند. در واقع در ترجمه این نوع متون اصل بر اعتماد بین مشتری و سفارش‌دهنده ترجمه است. این اعتماد چگونه حاصل می‌شود؟ اگر سفارش‌دهنده مترجم را نبیند و فقط از طریق اینترنت سفارش ترجمه بدهد کسب اعتماد سخت‌تر هم می‌شود.

شنیدم که بانویی کارآفرین وب‌سایتی طراحی کرده که به شیوه‌ای خاص خدمات ترجمه ارائه می‌دهد. این وب‌سایت بخش‌هایی از متن را برای مترجمانی که به صورت غیرحضورى با آن همکاری می‌کنند می‌فرستد. بعداً مترجمان ترجمه‌هایشان را برای وب‌سایت می‌فرستند. این ترجمه‌ها سپس توسط مترجمان وب‌سایت «یک‌دست» شده و به مشتری تحویل می‌شود. فکر اولیه این طرح شبیه طرح تپسی یا اسنپ است. هرکس که اتومبیلی دارد و صلاحیت اخلاقیش محرز شده است می‌تواند عضو تپسی شود و پول در بیاورد. در اینجا هم

هر کس که صلاحیتش احراز شود می‌تواند در این طرح شرکت کند. ولی احراز صلاحیت مترجمان طبعاً به سادگی احراز صلاحیت رانندگان تاکسی نیست. مسئله دیگر این است که ظاهراً هر مترجم بخشی از کار را انجام می‌دهد و بخش‌های دیگر را مترجمان دیگر انجام می‌دهند. همچنین به نظر می‌رسد که مترجمان وبسایت ترجمه‌هایی را که با کیفیت‌های متفاوت به دستشان می‌رسد قادرند به سادگی «یکدست» کنند. ما در گذشته با تجربه به اصطلاح «یکدست کردن» ترجمه‌های مترجمان مختلف از آثار پرفروش آشنا هستیم و دیده‌ایم که چگونه این یکدست کردن به ترجمه‌هایی مضحک می‌انجامد. ولی ترجمه رمان به دست چند مترجم تجربه‌ای در حوزه ادبیات است، حال این که در اینجا مترجمانی که جمعی کار می‌کنند معمولاً متونی تجاری و غیرادبی ترجمه می‌کنند.

برای آشنایی با چند و چون این شیوه ترجمه با این بانوی کارآفرین تماس گرفتیم. آنچه در زیر از نظراتان می‌گذرد خلاصه گفت‌وگوی من با ایشان است:

من نگین احقر بازرگان، متولد ۱۳۶۹، هم‌بنیان‌گذار وبسایت آقای مترجم و ناربو هستم. در مقطع کارشناسی در رشته مهندسی فناوری اطلاعات دانشگاه اصفهان تحصیل کرده‌ام و کارشناس ارشد مدیریت بازرگانی از همین دانشگاه هستم. در سال ۱۳۹۳، من و آقای علیرضا کاظمی‌نیا، وبسایت «آقای مترجم» را بنیان‌گذاری کردیم. این سایت به جز خدمات ترجمه فارسی به انگلیسی و انگلیسی به فارسی، خدمات دیگری مثل تولید محتوای اختصاصی برای وبسایت‌ها (بازاریابی محتوایی)، ترجمه و زیرنویس ویدئو و صوت و همچنین ترجمه اینفوگرافیک را نیز ارائه می‌دهد. به مرور آقای مترجم بیشتر بر ترجمه کتاب و به‌طور خاص کتاب‌های فاخر و ارزشمند حوزه کسب‌وکار (و تا حد کمی کتاب‌های حوزه روان‌شناسی) تمرکز کرده و تاکنون کتاب‌های متعددی را ترجمه و چاپ کرده است. این کتاب‌ها عبارتند از: جامعه‌های استارت‌آپی، روی خوش استرس، اجرای ناب، سرنوشت خرید: پیروزی در لحظه صفر، رشد ناب، تجربه کاربری ناب.

هدف کلی ما استفاده از فناوری و ایجاد نوآوری در صنعت ترجمه و کاهش مشکلات این صنعت بود. با توجه به آن که معمولاً حین کار می‌توان با مشکلات از نزدیک آشنا شد و آن‌ها را درک کرد، ابتدا به شیوه سنتی این کار را آغاز کردیم. طی دو سال فعالیت، مشکلات مترجم‌ها را بررسی و حتی تجربه کردیم. معمولاً مترجم‌ها از مواردی مثلاً ترجمه متن‌هایی با حوزه‌های تخصصی متنوع، زمان محدود، حجم زیاد و غیرقابل پیش‌بینی بودن کارهای ترجمه شکایت می‌کردند. در سال ۱۳۹۵، فکری برای کاهش این مشکلات در

ذهن داشتیم و این شروع ناربو بود. هدف ما استفاده از فناوری‌های روز دنیا در صنعت ترجمه و تحول در این صنعت بود. پس از این که از طرح دفاع کردیم، وارد مرکز رشد دانشگاه اصفهان شدیم.

ناربو از کلمه «ناربن» به معنی درخت انار برگرفته شده است و از انار به عنوان نماد جمع‌سپاری و الگوی جمعی بودن الهام گرفته‌ایم. کلمه crowdsourcing که آن را جمع‌سپاری یا برون‌سپاری جمعی ترجمه می‌کنند، به این معنی است که یک کار بزرگ بین عده زیادی تقسیم می‌شود و هر کس بخش کوچکی از کار را انجام می‌دهد. ناربو اولین بستر ترجمه گروهی با موبایل در ایران است. در ناربو از فناوری جدید جمع‌سپاری در حوزه ترجمه استفاده کرده‌ایم. بدین معنی که، متن در ناربو به قطعه متن‌های کوتاه معنی‌دار تقسیم می‌شود و مترجم‌های متعدد این بخش‌های بسیار کوتاه را ترجمه می‌کنند. در ناربو اهداف بزرگی را دنبال می‌کنیم که به طور مختصر به آن‌ها اشاره می‌کنم:

- ناربو می‌تواند تحولی در صنعت ترجمه و نشر کتاب ایجاد کند.
- ناربو قابلیت ارائه زیرساخت ترجمه و تولید محتوا به کسب‌وکارها را دارد.
- باتوجه به مدل مقیاس‌پذیر ناربو، بستری برای نوآوری در صنعت ترجمه فراهم می‌کند.

مترجم‌های ناربو، با شرکت در آزمونی ارزیابی می‌شوند و فقط مترجم‌های با مهارت بالا در ناربو فعالیت می‌کنند. مترجم‌های ناربو به طور مستمر ارزیابی می‌شوند و ابزارهایی مثل امتیاز برای آن‌ها در نظر گرفته شده است که باعث می‌شود کاهش یا افزایش کیفیت آن‌ها کنترل شود. به منظور قابل اعتماد بودن ارزیابی مترجم‌ها و سطح ترجمه‌ها، از استاندارد جهانی MQM استفاده می‌شود و بدین ترتیب نتایج ارزیابی تا حد امکان کیفی نیست و معیارهای کمی برای سنجش آن‌ها استفاده می‌شود.

باتوجه به این که عده زیادی یک متن را ترجمه می‌کنند، کیفیت متن ترجمه شده کاهش می‌یابد. متن ترجمه شده یکپارچه نیست. ممکن است مترجم‌های مختلف کلمه‌های متنوعی در ترجمه جایگزین کنند و این موجب ناهماهنگی در متن می‌شود. متن ترجمه شده توسط مترجم‌های ناربو، توسط تیم ارزیابی و کنترل کیفی ناربو ارزیابی می‌شود و ترجمه‌های نادرست رد می‌شوند. در نهایت ترجمه‌های پذیرفته شده توسط ارزیابان ناربو، ویرایش و یکپارچه می‌شوند.

به منظور بهبود کیفیت ترجمه‌ها و کمک به ارتقای مهارت‌های مترجم‌های ناربو، ایرادهای ترجمه‌های آن‌ها به همراه توصیه‌هایی کلی در زمینه ترجمه به آن‌ها ارائه می‌شود که علاوه بر بهبود کیفیت ترجمه‌های ناربو موجب بهبود کار مترجمان می‌شود. ناربو الگوریتم‌ها و مکانیزم‌هایی هم برای ارزیابی سطح ترجمه‌ها طراحی و پیاده‌سازی کرده است که این موارد هم درستی و یکپارچگی متن ترجمه‌شده را تضمین می‌کنند. ابزارهایی مانند term base و حافظه ترجمه به مترجم‌ها کمک می‌کند در انتخاب کلمه‌های متن تا حد ممکن یکنواخت عمل کنند.

ناربو یک برنامه موبایل است. مترجم‌ها می‌توانند در این برنامه عضو شوند و پس از پشت‌سرگذاشتن آزمون، مترجم ناربو شوند و درآمد کسب کنند. کار با ناربو خیلی ساده است. برنامه را روی تلفن همراه نصب می‌کنید، وارد بخش ثبت مهارت می‌شوید و برای مهارت موردنظرتان آزمون می‌دهید. پس از اینکه مهارت شما تأیید شد، هر زمان برنامه را باز کنید، متن‌های کوتاهی می‌بینید که می‌توانید به انتخاب خودتان یکی را انتخاب و ترجمه کنید. منظور از مهارت، حوزه و زمینه‌ای است که توانایی ترجمه در آن را دارید. با استفاده از ناربو، می‌توانید در وقت‌های مُرده هم از ترجمه کردن لذت ببرید و درآمد کسب کنید. امتیازات کار با ناربو از این قرار است:

- کار در زمان و مکان دلخواه: با توجه به آن که ناربو یک برنامه موبایل است، مترجم می‌تواند در هر زمان، و مکان و در شرایطی که زمان آزاد دارد، با ناربو کار ترجمه انجام دهد و درآمد کسب کند.
- کار در حجم دلخواه: یکی از بزرگ‌ترین مشکل‌های مترجم‌ها حجم زیاد کار در بازه زمانی محدود است. حجم هر کار در ناربو کوتاه است. بنابراین مترجم تعهدی نسبت به تحویل کاری با حجم زیاد در بازه زمانی محدود ندارد.
- ترجمه متناسب با مهارت تخصصی: مترجم در ناربو مشخص می‌کند که در چه حوزه‌ای تخصص دارد و فقط در حوزه‌هایی که تخصص دارد ترجمه انجام می‌دهد. متأسفانه حق‌الزحمه مترجم ناربو کمتر از حق‌الزحمه مترجمان سنتی است چون مترجم ناربو تعهدی به رعایت همه اصول نوشتار ندارد و این اصول توسط الگوریتم‌های طراحی شده توسط تیم ناربو اصلاح می‌شوند. متن ترجمه‌شده توسط مترجمان در ناربو، توسط ارزیابان ناربو بازخوانی، ویرایش و یکپارچه می‌شود. بنابراین بخشی از مسئولیت‌های مترجم را فرد دیگری انجام می‌دهد.
